

व्यापाह कात्यायनः “आततायिनि चोत्कृष्टे तपःस्वा-
ध्यायजन्तः । वधस्तत्र नैव स्यात् पापे हीने वधो-
भृगुः” । जन्मपदेन जातिः कुलञ्चोच्यते । तेन हन्तृमेवैव
तयोविद्याजातिकुलैरुत्कृष्टेनाततायी बध्य एव । अतएव
भगवद्गुणगीतायामाह “पापमेवाश्रयेदक्षान् हत्वैताना-
ततायिनः” इति एतान् भीष्मादीन् अत्यन्तोत्कृष्टगुण-
मित्यर्थः । एवम् आततायिनश्चाहने फलमप्याह वृह-
स्पतिः “आततायिनश्चोत्कृष्टं वृत्तस्वाध्यायसंयुतम् ।
यो न हन्याद्द्वयप्राप्तं सोऽश्वमेधफलं लभेत्” । यद्यपि “गुरुं
बद्धयुतं हन्यात्” इति श्रूयते तथापि गुरोः संकाशात्
कुलविद्यातपोभिः शिष्यप्रस्थाप्युत्कर्षसम्भवात् एवं बद्ध-
युतादपि । एवमधमवर्णैर्योत्तमवर्णो न बध्यः । पूर्वकृता-
पराधविषयं वा कुमन्तुवचनम् । गौरातताय्यपि न बध्यः
“नखिनां शृङ्गणां चैव दंष्ट्रिणामाततायिनाम् ।
हस्त्यश्वानां तथान्येषां वधे हन्ता न दोषभाग्”
इति कात्यायनवचनं गोव्यतिरिक्तशृङ्गविषयम् विशेष-
माह कात्यायनः “उद्वृत्तानान्तु पापानां हन्तुर्दोषो
न विद्यते । निवृत्तास्तु यदारम्भादुपहृणन् वधः-
कृतः” । तन्त्रोक्ते ग्राह्यमन्त्रसाधकयोः शशुभाशुभज्ञापके
राशिचक्रस्थे साधकराशेपेक्षया साध्यराशेर्द्वांशादुपहृतः
संख्यान्ति कोष्ठेऽवस्थाने । चक्रशब्दे च राशिचक्रं
वक्ष्यते तत्र विवृतिः “यङ्गिरुद्रसुगयस्तु पोषका द्वाद-
शादुपहृतस्तु घातकाः” एतच्च विष्णुविषयम् रामार्चन-
चन्द्रिकाधृतत्वात्” कृष्णानन्दः ।

घातन न० हन-हन्त्येत्वात् स्वार्थे णिच्-भावे ल्युट् ।
शरणे हनने शयज्ञार्थश्चालम्बने शब्दार्थः । घात-
यति कर्त्तरि ल्यु । शरके लि० हन्ते रौणादिके युनि
तु घतन इत्येव घतनशब्दे विवृतिः । शब्दकल्पद्रुमे
घतनेत्यत्र लिपिकरप्रमादकृतघातनशब्ददर्शनात् सिं-
कौ० सम्मतत्वेन घातनशब्दकल्पनं प्रामादिकमेव “ह-
नोर्बुजाद्यल्योर्धत्वत्वे” उणा० ५।४२। घतनस्यैव
सिद्धेः दीर्घत्वे निमित्ताभावात् । चुरा० हन्तेस्तथाप्रत्यय-
कल्पने घत्वत्वविधानानर्थक्यप्रसङ्गात् । एवं सूत्रित
पुस्तके “घातनो भारकः” इति दीर्घगाटोऽपि प्रमादकृतएव
घातवार पु० राशिविशेषजातस्याशुभसूचके वारभेदे यथा
“नक्रे भौमो गोहरिस्त्रीपु मन्दसन्द्रोदन्देऽर्कोऽजमे ज्ञश्च
कर्के । शुक्रः कोदण्डालिगीनेपु, कुम्भे यूके जीवो
घातवारा न शक्ताः” शब्दार्थचि० उद्यो० वाक्यम् ।

घातस्थान न० इत्त० । श्मशाने शब्दार्थचिन्तामणिः ।
घाति पु० हन-इण् । पक्षिबन्धने संचिपसारे उष्णदिहतिः ।
घातिन् लि० हन-ताच्छील्यार्थे णिनि । हननकरणशीले ।
स्त्रियां ङीप् ।
घातिपक्षिन् पुंस्त्री० कर्म० । श्येनखगे हारांस्त्रियां ङीप् ।
घातुक लि० हन-उकट् । शिङ्खले शूक्रे च अमरः ।
घात्य लि० हन-ण्यत् । १वध्ते २वधाह्ते शृणुनीये च ।
घार पु० उ-सेके घञ् । सेचने ।
घारि न० ऊर्द्धाविशेषे । “रं विधाय लं निधाय धारि नाम
वृत्तमेहि” । यथा “राम राम राम राम । सारमे-
तदेव नाम” । शब्दार्थ चि० ।
घातिक लि० पु० एतेन निर्दिष्टः ठञ् । एतप्रचुरे द्विवृद्धे
(घिचोद्धे) पक्षान्धभेदे हेमच० । एतप्रचुरे दृश्यम् ।
“तृतीयस्य घातिकं ददाति स दृष्टाह” । द्विवृद्धनयं
बद्धलीभयन्ति” पञ्चत० ।
घार्त्तिय लि० घृताया अपत्यम् द्यच्चकत्वात् ठक् । १दीप्राया
अपत्ये ततः यौधेया० स्वार्थे अञ् । तत्रार्थे स्त्रियां शा-
ङ्करवा० ङीन् । शतद्राजे च तस्य च यौधेया० तद्वा-
जस्य स्त्रियां न लुक् । घार्त्तियो । तत्र घार्त्तियो इति
तत्र पाठान्तरम् ।
घास पु० घस-कर्मणि घञ् । गवादीनां भक्षेण लणभेदे
अमरः । “घाससृष्टिं परगवे दद्यात् संयत्परं तु यः
भा० आनु० इ६ख० । “घासं दद्यात् परगवे” प्रा०त०
२भक्षप्रद्रव्यमात्रे च “अश्वयोर्व तिष्ठते घासमशौ” यजु०
१।१।७५। “घासं समिद्रूपम्” वेददी० । “कर्षितं व्याधितं
क्लिष्टतपानीयमधासकम् । परिश्रान्तं च मन्दश्च प्रहर्ष-
व्यमरेर्बलम्” भा० आ० १४४ख० ।
घासकुन्द पु० घासार्थः कुन्दः । घासार्थकुन्दे तत्प्रचुरस्थाने
ततः कुसुमा० चतुरर्थ्या० ठक् । घासकुन्दक तत्सञ्चि-
कृष्टदेशादौ लि० ।
घासि पु० वस वा-इण् । १अग्नौ तिका० कर्मणि इण् ।
२भक्ष्ये लणादौ लि० उज्जलदन्तः “यश्च पपी यश्च
घासि जवान्” ऋ० १।१६२।१। “घासिमदीयम्” भा० ।
घिण ग्रहणे आ० आ० सक० सेट् इदित् । धिष्यते अन्तिघिण्ट
जिघिषे ।
घु ध्वनौ स्वा० आत्म० अक० अयिन्ट् । घवते अघोष्ट । जुधुपे ।
घु पु० घु-ध्वपौ वा० डु । १ध्वनौ जटाधरः । अत्र ध्वनिः
यनकपोतस्य (घुघु) स्थातस्य ध्वनिः । नैप० वाको व्यक्तं